

Bir de mazbataların ziyayı meselesi var : Mazbataların ziyamdan dolayı mazbatanın nüshai sâniyesinin verilip verilmemesi meselesi var. Borç Hazinesinin zimmetine sabit ve mütehakkak olduğu halde - ki kendi kaydıyla mütehakkaktır - Hazine bu borcu eda ettiği veya bu borçların ibra edildiğini veya her hangi bir sebeple havale edildiğini ispat etmek lâzımdır. Bu borcun verilmesinde sebep, ancak ödenmesi, havale edilmesi veya ibra edilmesidir. Mazbata denilen şey Hazinesinin zimmetinde sabit ve vacibülifa olan deyimin esbabı sübutiyesidir. Benim elime verdiğin esbabı sübutiyeyi her ne suretle olursa olsun zayı etmemişim. Senin defterinde kayıt var ya, devairi miriyeyi resmîyenin defatiri leh ve aleyhte bir delildir. Buna Usulü Muhasebe Kanunlarında bir mâni var mı bilmiyorum? Fakat hukukan mazbatasını zayı eden bir adam mahkemeye giderse hâkim mutlak ve alehtlak o paranın istihsaline hükmeder. Fakat hükmedinceye kadar o paranın havalesi biter. Üç milyon liranın mahsup muamelesinin hükmü geçer. Binaenaleyh bunlarda mahsubedilmelidir. Ama acaba mükerer aldı mı? Diye bir ihtimal vardır, bu delilden neşet eder bir ihtimal olmadığından delilden neşet etmiyen ihtimale karşı hüküm yoktur. Buna karşı Muvazenei Maliye Encümeni işgal edilen yerlere karşı bir usul, bir şekil düşünüyor. Buna lüzum yok. İşgal edilen yerlerde bir mahzur vardır. Fakat bu, Ankara'da da vardır. Mazbatasını zayı edilmiştir. Ne için nüshai saniyesi verilmiyor. Onun için her halde bu madde encümene gitsin ve encümen bunu bir şekle koysun veyahut bu tadilat dairesinde kabul edilmelidir. Hele zayı edilen mazbataların nüshai saniyesinin verilmemesi doğru olamaz. Bunun hiçbir kitapta yeri yoktur. Bunlar verilmelidir efendiler.

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMI B. —
Söz istiyorum.

REİS — Müzakerenin kifayeti aleyhinde bir kişiye söz verebilirim.

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMI B. —
İzahat vereceğim.

REİS — Müzakerenin kifayetini kabul eden lütfen el kaldırsın. Kabul edilmemiştir. (Anlaşılmadı sesleri) Efendim müzakere kâfi görülmüştür.

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMI B. (Gümüşane) — Efendim buyuruluyor ki : Tekâlifî

Milliye ve vesaiti nakliye köylüler verdi. Şimdi ise onlar matlubatını alamıyorlar. Şehirlerde kırıcılık olacaktır. Efendiler! Birinci kanunla üç milyon lira tahsisatı kabul ederken, yüz liraya kadar olan mazbataların tamamını, yüz liradan fazlasını yüz yirmi beşinin tediyesini kabul etmiştik. Köylerin verdiği vesaiti nakliye ve tekâlifi milliye, şehirlerdeki iskelelerde ve istasyonlarda olan tüccarların verdiği tekâlîfe milliye bedeli ile hiçbir zaman kıyas kabul edemeyecek kadar fazladır. Köylünün elindeki mazmata, ya bir hayvan bedelidir, ya bir çift öküz bedelidir, yahut da köye aidolmak üzere birkaç kile buğday bedelidir. Köyün tekâlifi milliyesi mazbata itibariyle, gayet cüzi miktarlara inkişam etmiş mazbatalardan ibarettir. Bunu birinci kanun temin etmiştir ve birinci kanunda zaten köylüler için kendi matlub ve zimmetine maksur kalmıyarak bütün köylünün borcu ile takas ve mahsubu temin ettiği için köylünün matlubunu birinci kanun tamamiyle temin etmiştir. O mer'idedir. İkinci kanun daha ziyade yüz liradan fazla olan tekâlifi milliye ve vesaiti nakliye mazbatalarının yüz yetmiş beşine aittir. Bu da şehirlerdedir. Bugün meselâ Samsun gibi, Konya merkezî gibi, Ankara gibi ticaretgâh olan yerlerde - ki tekâlifi milliye alındığı zaman İzmir, İstanbul gibi ticaretgâh olan mahaller elmizde değildir - bir tüccarın elinde on bin, on beş bin liralık tekâlifi milliye mazbataları vardır. Bir tüccarın hiçbir zaman on bin, on beş bin liralık borcu yoktur ki, takas ve mahsubetsin. Borcu varsa mahsubedecek, üst tarafını alacaktır. Köylünün vaziyeti burada mevzuubahis değildir. Birinci kanundaki kuyudu şurut bugün dahi bakî kalsın. Yani o vakit köylüler için yapılan müsaade - ki bilâ kayıt ve şart mahsubtur - bu defada kasabalılara müsaade verilmesin dersiniz siz bilirsiniz. Biz bunu tetkik ederken düşündük ve dedik ki: Mademki köylülere bilâkaydû şart verilsin dedik, bunu kasabalılara da tegmil edelim. Fakat etmiyelim dersiniz, siz bilirsiniz.

Buyuruyorlar ki borcu olmıyanlara ne yapılacaktır? Efendiler! Bu kürsüde birkaç defa tekrar ettim ki buradaki maksat borcu varsa mahsubettir. Borcu yoksa arzusuyla diğer bir arkadaşının borcuna mahsubettirmektir. Bunu da istemiyorsa parasını alacaktır. Eğer maddeî kanuniye bunu temin etmiyorsa - ta-